

**DAWID CELEK
O ZAPROJEKTOWANYM PRZEZ
SIEBIE MURALU „ESENCJA MIASTA”**

Czytaj str. 2

**TRWA BUDOWA CENTRUM
WSPARCIA SPOŁECZNEGO**

Czytaj str. 3

**WŁOCLAWEK W WALKACH
O NIEPODLEGŁOŚĆ**

Czytaj str. 4

GAZETA

ŚRÓDMIEJSKA

ŚRÓD
MIE
ŚCIE

Nr 020

Listopad 2020 r.

Nakład 3000

rewitalizacja.wloclawek.eu

ISSN 2657-8077

PIĘKNO UKRYTE POD DOWODAMI PRZEMIJAJĄCEGO CZASU

O konkursie „Każda kamienica to kawał historii” opowiadają dr Miłoz Kłobukowski i Monika Jabłońska z Fundacji na Rzecz Rozwoju Kujawskiej Szkoły Wyższej we Włocławku „Władysława” - Operator kawiarni obywatelskiej „Śródmieście Cafe”

Chciałoby się powiedzieć, i chyba warto dobitnie stwierdzić, że każda kamienica we Włocławku to – dosłownie – kawał naszej historii, dlatego tytuł konkursu jest zarówno oczywisty, jak niezwykle...

Wśród wielu celów, które przyświecały akurat temu projektowi, na pierwszym miejscu stawialiśmy integrację mieszkańców oraz wzmacnianie poczucia łączności z miejscem zamieszkania. Przedsięwzięcie wpisywało się w popularyzację idei rewitalizacji Śródmieścia. Planowaliśmy zajęcia warsztatowe ze stałą grupą zainteresowanych, które miały wyposażać uczestników w narzędzia i kompetencje niezbędne do odkrywania historii naszego miasta, naszej małej ojczyzny, jak również do popularyzowania wiedzy na ten temat. Fotografia nadaje się do tego doskonale z wielu powodów. Dziś dzięki technologii każdy ma aparat przy sobie, w kieszeni, w postaci smartfona. Ukoronowaniem prac grupy miał stać się kalendarz miejski ozdobiony powstałymi w trakcie warsztatów i plenerów zdjęciami

dziesięciu wybranych wcześniej kamienic, których dzieje pragnęliśmy wspólnie odkrywać, a także tematyczna publikacja. Niestety pandemia niemal całkowicie pokrzyżowała ambitne plany i należało zrezygnować m.in. z integracyjno-grupowego wymiaru warsztatów na rzecz prezentacji kamienic online.

Jak wielu miłośników Włocławka odpowiedziało na Państwa zaproszenie do udziału w konkursie pn. „Każda kamienica, to kawał historii”?

Założenia projektu nie polegały na jego umasowaniu, nie chodziło o liczebność grupy zainteresowanych, ale o jej konsolidację. To dzięki efektom pracy, czyli zdjęciom, publikacjom w internecie, wreszcie kalendarzowi miejskiemu i publikacji, pragnęliśmy popularyzować wiedzę o Śródmieściu i dotrzeć do wielu włocławian. Nie zmienia to faktu, że nawet w obecnej, trudnej sytuacji, która raczej zniechęca do aktywności, doczekaliśmy się wiernej, choć nielicznej grupy zapaleńców, którzy wzięli udział w konkursie fotograficznym i dzięki którym możliwe stanie się opublikowanie kalendarza miejskiego i publikacji zawierających zdjęcia włocławskich kamienic.

Przez kilka miesięcy na profilu fejsbukowym kawiarni obywatelskiej „Śródmieście Cafe” zamieszczaliśmy informacje o 10 wybranych kamienicach, ogłaszając konkurs fotograficzny. Wybór treści i zdjęć archiwalnych to zasługa Sławomira Kukielczyńskiego, który przygotował je na podstawie materiałów archiwalnych, udostępnionych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatura we Włocławku.

Zatem... z jakiej perspektywy fotograficy-amatorzy pokazali włocławskie kamienice?

Zdjęcia urzekły swoją oryginalnością i nietuzinkowością ujęć. Choć konkurs przeznaczony był dla amatorów, udało się zebrać fotografie, które „mają duszę”, zawierają elementy sztuki, a z pewnością świadczą o estetycznej wrażliwości autorów i poszukiwaniu nie zawsze oczywistego piękna naszej zabudowy miejskiej.

A czy jest coś, co Państwa, jako Organizatorów, zaskoczyło najbardziej w tych fotografiach? Barwy, nastrój, nietypowe elementy, których istnienia i piękna zwykle sobie nie uświadamiamy – zabiegani w naszych codziennych sprawach? No właśnie, jakie kolory ma Śródmieście na fotografiach? (bo na pewno nie są to „nijakie” szarości...)

Zaskakujący może wydawać się fakt, że dzięki zdjęciom udało się nam spojrzeć na miejsca doskonale wszystkim znane, a niezrządkiem obojętnie mijane w pośpiechu, z zupełnie innej, oryginalnej perspektywy.

Dostrzegliśmy rozmaite kolory, kształty, a także architektoniczne piękno schowane głęboko pod dowodami przemijającego czasu. Słowem – nie spodziewaliśmy się, że spoglądając na ujęcia współcześnie istniejących domów, wybierzemy się jednocześnie w przeszłość naszego miasta, że dzięki temu zdołamy je na nowo pokochać, co wydaje się najpiękniejszym efektem konkursu. Żywimy nadzieję, że podobnych wrażeń doświadczą włocławianie, którzy zerkną na kalendarz i publikację wydane w ramach naszych działań w Śródmieście Cafe.

Dziękuję za rozmowę.

UL. WOJSKA POLSKIEGO 3. NOWY MURAL JUŻ CIESZY OKO PRZECHODNIÓW

Malowidło powstało w ramach konkursu realizowanego przez Wydział Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej, w związku z projektem 1.3.8. "Sztuka w przestrzeni - program murale" wpisanym do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028. Autorem projektu zwycięskiego muralu jest Dawid Celek. Za jego wykonanie odpowiedzialna była firma Tomasza Smieszkoła.

To już drugi mural wykonany w obszarze rewitalizacji w ramach GPR. Pierwszy powstał w 2019 roku przy ul. Żabiej 14/16.

MURAL JEST JAK ROCK'N'ROLL

-swoimi refleksjami dzieli się Dawid Celek, architekt i grafik, autor muralu: Esencja miasta"

Co takiego „magicznego” jest we włocławskim fajansie, że postanowił Pan zaprojektować ten motyw w muralu?

Podczas przygotowań do projektowania muralu studiowałem historię i teraźniejszość Włocławka. W oko wpadł mi włocławski fajans, ze względu na swoją wyjątkową estetykę i ponadczasowość. Fajans się po prostu nie postarzał i jest w nowoczesnej interpretacji swoistym pomostem między przeszłością, a przyszłością.

Murale w polskich miastach to, w Pana ocenie, jeszcze sztuka eksperymentalna

czy już ważny składnik miejskiej przestrzeni?

Murale w polskich miastach już dawno stały się pełnoprawnym uczestnikiem życia kulturalnego. Początkowo sztuka uliczna była protestem i głosem podziemia. Tak samo jak jazz, czy rock'n'roll. Stopniowo, murale wkroczyły jednak na salony i są przez wszystkich akceptowaną częścią miejskiego krajobrazu. Myślę, że to dobrze. Ważne, żeby zachowały jakieś konstruktywne przesłanie dla społeczeństwa, bo są bardzo wyeksponowane i znajdują się w przestrzeni publicznej.

A jaką rolę mogą spełnić murale, pomyślane jako część modelowej rewitalizacji miasta?

Tam, gdzie pojawia się dobrze zaprojektowany mural, pojawia się również nowe życie. Mural może być magnesem, który przyciągnie ludzi, bo w jego sąsiedztwie po prostu będą czuli się dobrze. Nie jest żadną nowością, że w otoczeniu sztuki żyje się przyjemniej i lepiej.

Dziękuję za rozmowę.

Poniżej prezentujemy fotogalerię z prac przy powstawaniu malowidła.

WŁOCŁAWSKI BUDŻET OBYWATELSKI 2021. W GŁOSOWANIU PROJEKTY ZLOKALIZOWANE W OBSZARZE REWITALIZACJI

Wśród projektów oddanych pod głosowanie w ramach Włocławskiego Budżetu Obywatelskiego na 2021 rok, znalazło się kilka propozycji dotyczących obszaru rewitalizacji.

W kategorii zielonej jest to "Zielone Serce Miasta - Stary Rynek", projekt zakładający wzbogacenie tej przestrzeni m.in. o elementy zieleni i małej architektury. W kategorii instytucjonalnej - "Zakrętkowe serce" - metalowe pojemniki na plastikowe nakrętki". W kategorii ogólnomiejscowej projekty: - "Stanisław Zagajewski rzeźbi smoka", "Leżaki na włocławskich Bulwarach", "WŁOWER - rozwój systemu roweru miejskiego", "Makieta miasta przelomu XIX i XX wieku dla osób niewidomych", "Bezpieczne przejścia dla pieszych", "Kaczkomaty", "Zakup i montaż pojemników podziemnych na odpady komunalne (segregowane)".

Głosowanie na projekty odbywa się wyłącznie w formie elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza na stronie internetowej dedykowanej Włocławskiemu Budżetowi Obywatelskiemu: <https://wloclawek.konsultacjejst.pl/budzet-obywatelski>

W głosowaniu mogą wziąć udział wyłącznie mieszkańcy Włocławka. W związku z podziałem projektów na trzy kategorie, każdy mieszkaniec może oddać po jednym głosie w każdej kategorii.

PREZYDENT WŁOCŁAWKA APELUJE O NOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Realizując Uchwałę Rady Miasta Włocławek, Prezydent Włocławka Marek Wojtkowski wystosował apel o uruchomienie, w zbliżającej się perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2021-2027, nowych źródeł finansowania przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, w tym wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028.

List skierowany został do Premiera Mateusza Morawieckiego, Ministra Finansów, funduszy i polityki regionalnej, Tadeusza Kościńskiego, parlamentarzystów: Joanny Borowiak, Anny Gembickiej i Józefa Łyczaka oraz przedstawicieli samorządu województwa: Marszałka Piotra Całbeckiego i radnych: Sławomira Kopyścia, Wojciecha Jaranowskiego, Stanisława Pawlaka i Rafała Sobolewskiego.

Gmina Miasto Włocławek od 17 lipca 2018 realizuje Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028. W ciągu ponad 2 lat blisko połowa przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych została rozpoczęta przy znaczącym zaangażowaniu finansowym miasta. Mimo, iż na część działań samorząd Włocławka pozyskuje środki zewnętrzne, poszukiwanie kolejnych źródeł będzie nieuniknione.

TRWA BUDOWA CENTRUM WSPARCIA SPOŁECZNEGO

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028 (GPR), u zbiegu ul. Piekarskiej i Brzeskiej powstaje Centrum Wsparcia Społecznego. Zgodnie z przyjętym harmonogramem, roboty budowlane zakończą się w 2021 roku.

Zgodnie z zapisami GPR, na nieruchomościach: Brzeska 27 i Piekarska 25 powstanie placówka wsparcia dziennego dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami wraz z mieszkaniami dla osób, które potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu.

Inwestycja realizowana w ramach projektu 4.1.6. Centrum Wsparcia Społecznego (remont, adaptacja i wyposażenie) obejmuje rozbudowę, przebudowę, nadbudowę, zmianę sposobu użytkowania na funkcję Centrum Wsparcia Społecznego we Włocławku, budowę niezbędnej infrastruktury technicznej oraz wyposażenie obiektów.

Zakończono nadbudowę budynku położonego przy ul. Piekarskiej wraz z wykonaniem wieńców żelbetonowych na ostatniej kondygnacji. Niebawem rozpocznie się montaż więźby dachowej. Trwają prace konstrukcyjne na ostatniej kondygnacji części budynku zlokalizowanego przy ul. Brzeskiej. W narożnej części budynku zakończyły się prace przy podbiciu fundamentów, na finiszu są też prace konstrukcji piwnicy i wykonywany jest strop nad piwnicą.

KIM BĘDĄ „LATARNICY SPOŁECZNI”? RATUSZ STARA SIĘ O DOFINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Zgodnie z założeniami projektu, latarnicy jako liderzy w obszarze rewitalizowanym, działać będą na rzecz społeczności lokalnej i rozwiązywać problemy, z którymi mieszkańcy Śródmieścia borykają się na co dzień. Pilotażowy projekt opracowany przez Wydział Rewitalizacji zakłada przeszkolenie, poprzez staże i kursy zawodowe, poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne i terapeutyczne, oraz zatrudnienie 6 latarników społecznych. Ich praca zostanie ukierunkowana na pomoc mieszkańcom obszaru rewitalizowanego.

Realizacja projektu zaplanowana jest w okresie kwiecień 2021-grudzień 2022.

LISTOPAD 1918 R. WE WŁOCŁAWKU. W 102. ROCZNICĘ ODZYSKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI.

11 XI 1918 r. w wagonie kolejowym w lesie Compiègne niedaleko Paryża Niemcy podpisały zawieszenie broni. Jednym z warunków układu było opuszczenie terenów b. Królestwa Kongresowego, do którego przynależał administracyjnie Włocławek. Tego samego dnia w Warszawie Józef Piłsudski, po przekazaniu mu przez Radę Regencyjną władzy wojskowej, spotkał się z niemiecką Centralną Radą Żołnierską, z którą wynegocjował warunki bezpiecznego powrotu żołnierzy niemieckich do ojczyzny. Niemcy zobowiązali się do oddania Polakom broni, taboru kolejowego i środków łączności.

Ustalenia z Warszawy były preludem do wszczęcia w b. Kongresówce słynnej z podręczników historii akcji rozbrajania żołnierzy niemieckich i przejmowania pełni władzy przez Polaków. Sytuacja dynamicznie rozwijała się także we Włocławku i regionie. Wcześniej,

Fotografia czterech żołnierzy 31. Pułku Piechoty z 1919 r. (zbiory: MZKID).

bo 30 X 1918 r. utworzono Włocławski Okręg Wojskowy nr XI i przystąpiono do formowania polskiego Włocławskiego Okręgowego Pułku Piechoty. Pułk powstawał głównie na bazie zasobów lokalnej administracji zaciągowej Polskich Sił Zbrojnych (Polnische Wehrmacht). Jego dowódcą został płk Stefan Borowski, który stanął też na czele OW nr XI. W formowanie pułku zaangażował się m.in. ppłk Wojciech Gromczyński (1861-1937), późniejszy dowódca pułku i obrony Włocławka przed bolszewikami w sierpniu 1920 r. We Włocławku i regionie działały także dobrze zorganizowane i liczne oddziały Polskiej Organizacji Wojskowej.

Bieg spraw wojennych bacznie obserwowały również władze cywilne Włocławka, na czele których stał pierwszy burmistrz Ludwik Bauer (1851-1927). 5 XI, w odpowiedzi na

Stanisław Boryssowicz w listopadzie 1918 r. drugi burmistrz Włocławka (zbiory: NAC).

napływające wiadomości o nieuchronnej klęsce państw centralnych, a także o wybuchu rewolucji w Niemczech, powołano w mieście Straż Obywatelską. Jej celem było utrzymanie porządku po ewentualnym wycofaniu się z Włocławka Niemców. Niemiecki gubernator wojenny miasta sprzedał Polakom część sprzętu wojskowego, co umożliwiło uzbrojenie żołnierzy formowanego pułku piechoty, członków POW i Straży Obywatelskiej.

9 XI w garnizonie niemieckim wybuchł bunt, w wyniku, którego powołana została rewolucyjna Rada Żołnierska. Nazajutrz 10 XI utworzono Radę Polską. Na jej czele stanął Stanisław Boryssowicz (1883-1941), wówczas drugi burmistrz miasta, a później pierwszy prezydent Włocławka w okresie międzywojennym (1919 r.). Zadaniem Rady było przeprowadzenie pertraktacji z Niemcami w sprawie złożenia przez nich broni w zamian za szybki i bezpieczny powrót do domu. Do porozumienia nie doszło, rozmowy zerwano 12 XI po południu. Natychmiast podjęto decyzję o rozwiązaniu problemu siłą, i jeszcze tego samego dnia ponad stu ochotników, głównie członków POW, rozpoczęło akcję rozbrajania Niemców. Wykorzystując zaskoczenie udało się bez walki rozbroić oddział liczący ok. 30 żołnierzy, zająć dworzec i posterunki. Przed godz. 16. doszło jednak do walki zbrojnej. Na szczęście wróg, pomimo wyraźnej przewagi liczebnej (garnizon niemiecki liczył ok. 600 ludzi) i przewagi w uzbrojeniu, nie stawiał większego oporu. Wojsko niemieckie zostało wyparte na bulwary i broniło dostępu do przystani nad Wisłą. W wyniku walk zginęło 3 członków POW. Nie udało się przejąć całości niemieckiego sprzętu wojskowego, ale mimo to akcja oswobodzenia miasta z wojska niemieckiego zakończyła się sukcesem. Ostatni Niemcy odplynęli z Włocławka w kierunku Torunia w nocy z 12 na 13 XI.

Miasto było wolne, ale w listopadzie i w następnych miesiącach wojna o granice państwa wciąż trwała. Wspomniany okręgowy pułk piechoty w połowie grudnia 1918 r. został połączony z jednostkami

POW i przekształcony w 31 Włocławski Pułk Piechoty. W 1919 r. jego żołnierze zabezpieczali pogranicze polsko-niemieckie i walczyli na froncie polsko – ukraińskim.

Odzyskanie przez Polskę niepodległości było chwilą wyczekiwaną także we Włocławku. Od samego początku pamiętano o tych wydarzeniach. W 1919 r. uroczystości obchodzono „Pierwszą rocznicę wypędzenia Niemców”. W katedrze odbyło się nabożeństwo, następnie głównymi ulicami miasta do dworca kolejowego przeszedł uroczysty pochód. Tam zgromadzeni wysłuchali okolicznościowych wystąpień, m.in. zawodowego kolejarza i posła z Kujaw Szymona Rajcy (1875-1935). W szkołach organizowano odczyty i pogadanki „o doniosłym znaczeniu przeżywanej rocznicy”, natomiast wieczorem w sali „Polonii” odbyła się akademie. O 11 XI pamiętano we

Ludwik Bauer (1851-1927), pierwszy burmistrz Włocławka w listopadzie 1918 r. (źródło: domena publiczna).

Włocławku w następnych latach międzywojnia, mimo że oficjalnie Święto Niepodległości w tym dniu uchwalono dopiero w 1937 r. W listopadzie 1930 r. w 12. rocznicę oraz w 10. rocznicę Bitwy Warszawskiej 1920 r. na bulwarach uroczystości odsłonięto pomnik poświęcony Józefowi Piłsudskiemu (1867-1935), niekwestionowanemu architektowi sukcesów Polaków z 1918 r. i wygranej wojny z bolszewikami (1919-1921).

dr Tomasz Dziki
Polskie Towarzystwo Historyczne
i Włocławskie Towarzystwo Naukowe

Panorama Włocławka z lat I wojny światowej (1914-1918), (źródło: domena publiczna).